

FRÅGOR OCH SVAR OM INRÄTTANDET AV EN CENTRALA INVALSNÄMND

FRÅGA: Vad kommer inrättandet av en central invals nämnd innebära för Författarcentrum?

Först och främst innebär det att alla ansökningar kommer att behandlas på samma sätt, och granskas mot samma krav, oavsett vilken region den sökande önskar att bli medlem i. Så är det redan idag i teorin – med en gemensam invals nämnd säkerställer vi att det också blir så i praktiken.

Det rör sig med andra ord om en kvalitetssäkring av invalsprocessen. Det är viktigt av framför allt två skäl att invalet sker på ett korrekt och likvärdigt sätt. Dels för det ekonomiska stöd FC får från kulturrådet delvis fördelas utifrån hur många medlemmar varje region har. Dels för att Författarcentrum ska kunna anses vara en förening för yrkesverksamma författare och upprätthålla legitimitet som en organisation just för professionella utövare.

Se nedan varför *det* är viktigt.

FRÅGA: Varför måste det finnas kriterier för vem som kan bli medlem i Författarcentrum? Räcker det inte med att jag gett ut några böcker för att få bli medlem?

Författarcentrum är en politiskt och religiöst obunden ideell förening för yrkesverksamma författare. Mycket har hänt de senaste åren som har gjort det lättare att publicera böcker. Att en person gett ut ett antal boktitlar betyder inte automatiskt att hen av Författarcentrum kan betraktas som yrkesverksam författare. Föreningen måste därför säkerställa att den sökande lever upp till de krav vi ställer för ett medlemskap.

Begreppet "yrkesverksam författare" kan vara svårt att definiera på ett enkelt sätt eftersom de flesta författare – oavsett graden av etablering – inte kan försörja sig enbart på sin bokutgivning. "Yrkesverksam" bör därför förstås i bred bemärkelse som en person som driver ett författarskap som är (eller är på väg att) etablera sig på det litterära fältet.

Vad innebär det att vara "etablerad på det litterära fältet"? Ja, till exempel att du kan förväntas få olika former av uppdrag just i egenskap av författare. Inte minst den sorts framträdanden Författarcentrum förmedlar till arrangörer.

Det rör sig med andra ord om kriterier som inte kan bedömas enbart på ett instrumentellt sätt. Det är därför det måste finnas ett invals förfarande där det görs individuella bedömningar av den sökande. Detta sker idag i regionerna, som organiserat invals förfarandet på lite olika (om än snarlika) sätt.

Med inrättandet av en central invals nämnd kommer eventuella lokala skillnader att försvinna.

Författare som redan är medlemmar i Författarförbundet kan beviljas medlemskap utan ytterligare prövning eftersom författarskapets kvalitet och omfång redan bedömts av en organisation med motsvarande krav som Författarcentrum ställer på medlemmar.

Här går det att läsa Författarförbundets beskrivning av vilka krav de ställer:

<https://forfattarforbundet.se/medlem/ansokans-innehall/>

FRÅGA: Men varför är det viktigt att Författarcentrum enbart antar yrkesverksamma författare som medlemmar? Varför kan FC inte vara en förening för alla som vill vara medlemmar?

Det ligger i Författarcentrums intresse att upprätthålla legitimitet som en organisation enbart för yrkesverksamma författare. Förutom i Riks stadgar finns detta även inskrivet i de regionala stadgarna, till exempel hos Författarcentrum Väst.

En sådan legitimitet är en förutsättning för att vi på bästa sätt ska kunna representera våra medlemmar och våra gemensamma intressen och bli tagna på allvar som företrädare för författare.

Betoningen av professionalitet är också en förutsättning för att vi ska få det bidrag från Statens Kulturråd som är helt grundläggande för vår nuvarande verksamhet.

Så här formulerar sig Statens Kulturråd om stödet till centrumbildningarna på sin hemsida.

”Med centrumbildning menas i det här sammanhanget nationellt verksam intresseorganisation med uppdrag att främja de professionella förutsättningarna inom ett givet konstområde. Organisationen ska genomföra arbets - och uppdragsförmedlande verksamhet i syfte att stärka medlemmarnas position på arbetsmarknaden.”

Kravet på yrkesverksamhet är också inskrivet i de stadgar som vi antog i en andra omgång på årsmötet 2024 den 20 april:

3.1 Till medlem i Författarcentrum kan antas författare eller översättare, som offentligen dokumenterat sig som litterär yrkesutövare. Den som offentliggjort två böcker av konstnärligt värde skall anses vara berättigad till medlemskap.

FRÅGA: Men att bedöma vad som är bra och vad som är dålig kvalitet när det kommer till litteratur – är inte det svårt?

Jo, och därför har vi formulerat ett antal riktlinjer för invals nämnden som stöd.

Riktlinjer för invals nämnden

En ansökan bedöms utifrån den eller de böcker författaren skickat in till Författarcentrum. Författare som redan är medlemmar i Författarförbundet och/eller har gett ut två böcker på etablerade förlag väljs in direkt i föreningen eftersom dennes professionalitet redan kan anses ha bedömts av en eller flera andra kvalitetssäkrande instanser, övriga ansökningar genomgår en individuell prövning.

Om det finns anledning att anta att författaren själv stått för finansieringen av sin utgivning kan frågan ställas ifall det är troligt att boken/böckerna skulle ha getts ut ifall författaren själv inte stått för utgivningskostnaderna. Detta gäller både verk publicerade på eget förlag och sådana som getts ut via olika former av betaltjänster, till exempel hybridförlag. Bedömningen ska endast ta hänsyn till bokens litterära kvaliteter.

Allmänna kriterier för att bedöma ett verk

- Tyngdpunkten i Författarcentrums bedömning ska ligga på att bedöma ifall det rör sig om ett professionellt författarskap.
- I sin bedömning ska nämnden ta hänsyn till bokens helhet; bland annat dess innehåll, struktur och redaktionella kvalitet.
- Boken ska bedömas utifrån hantverksmässig kvalitet där hänsyn tas till korrekturläsning och språkbehandling.
- Bokens format, formgivning, hållfasthet, material, inbindning med mera ligger också till grund för bedömningen.
- Verket ska äga konstnärlig kvalitet och verkshöjd. Med verkshöjd avses till exempel sådant som intensitet och språklig gestaltning; originalitet; verkets personliga karaktär; verkets självständighet inom sin genre. Om form och innehåll används med konstnärlig medvetenhet; om livserfarenheter gestaltas på ett trovärdigt sätt; samt om texten generellt kan sägas ha ett för läsaren engagerande uttryck.

Genrelitteratur

- Genrelitteratur bedöms utifrån sin genre. Den förväntas vara professionellt utförd, vara självständig och kvalitativ inom sin genre.

Facklitteratur:

- Facklitteratur bör dessutom vara tillförlitlig i sak, aktivt reflekterande, välargumenterad, källkritisk och/eller ha värde som debattinlägg eller äga populärvetenskaplig kvalitet.

Barn- och ungdomslitteratur

- I litteratur skriven för barn och unga ska det finnas ett tydligt barn- eller ungdomsperspektiv, sett till ton, tilltal och innehåll. Om det finns illustrationer i verket vägs även dessa in i den sammanlagda bedömningen av den konstnärliga kvaliteten.

FRÅGA: Påverkas mitt medlemskap retroaktivt?

Nej, förändringen av invalet påverkar enbart inval av nya medlemmar. Debutantmedlemskapet tas bort, men det betyder inte att de som redan är debutantmedlemmar förlorar sitt medlemskap. Vi räknar helt enkelt med att dessa medlemskap med tiden kommer att övergå till ordinarie medlemskap, i takt med att författaren i fråga inte längre betraktas som debutant.

FRÅGA: Finns det nackdelar med att debutantmedlemskap slutar användas?

Alla regioner har inte haft debutantmedlemskap. Att det i och med en central invalsnämnd tas bort innebär en standardisering. De som inte har haft debutantmedlemskap har istället haft formuleringar som ändå gjort att en person som bara gett ut en bok, men ändå kan sägas redan bedriva litterärt yrkesutövande. Här följer vi med andra ord Författarförbundet som skriver:

“Grunden är att man ska ha utgivit ett omfång av två verk, i stort sett två böcker. Omfånget kan variera beroende på genre, från tunna diktsamlingar och korta texter i bilderböcker för barn, till fylliga prosaböcker av olika slag. Varje sökande bedöms efter sin art.

En bok tillsammans med annat utgivet skrivet material till ett omfång av ett verk skulle i vissa fall kunna räcka för inval. Sådant material kan exempelvis vara kulturjournalistik, medverkan i antologier eller annan utgiven allmänlitterär text.”

Se förbundets hemsida.

I våra stadgar står det/kommer det att stå:

3.2 Författare eller översättare som offentligen dokumenterat sig som litterär yrkesutövare endast med en bok av konstnärligt värde, men därutöver kan uppvisa övrig litterär verksamhet av övertygande kvalitet kan i undantagsfall och efter granskning väljas in som medlemmar.

Det kan givetvis innebära att en del personer får vänta med att bli medlemmar tills att de gett ut två böcker.

FRÅGA: Blir det svårare att bli medlem i FC nu?

Det är svårt att säga. Det som går att säga är att alla som söker från och med nu kommer att prövas av samma nämnd, oavsett vilken region personen som söker medlemskap vill bli medlem i. Intentionen med de här ändringarna är inte att göra det svårare eller lättare att bli medlem, men att det ska bli tydligare, jämlikare och att vi värnar om Författarcentrum som en organisation för litterära yrkesutövare.

FRÅGA: Kommer det inte att bli krångligt med massa böcker som ska skickas hit och dit?

Nej. Sökande som gett ut böcker på oetablerade förlag ombeds skicka en pdf eller epub av sin bok. Endast ett fysiskt exemplar av boken skickas till den region där den ansökande önskar medlemskap, där den kan inhämtas av en medlem i invalsnämnden i den aktuella regionen. Eller skickas till denna.

En sökande som inte bifogar en pdf eller epub av sin bok – eller annat digitalt tillgängligt format – kommer att få sin ansökan avslagen som ofullständig.

Undantagna från kravet att skicka in material är personer som redan är medlemmar av Författarförbundet eller har gett ut böcker på etablerade förlag.

FRÅGA: Vad är ett etablerat förlag och vad är ett oetablerat förlag?

Här resonerar vi som Författarförbundet: "Med oetablerade förlag avses egenutgivare, hybridförlag, mindre eller okända förlag som normalt inte utför en professionell redaktionell behandling av texten."

FRÅGA: Vem utser representanterna till invalsnämnden?

Invalsnämnden utses av Författarcentrum Riks styrelse. Nämnden ska bestå av en representant (samt suppleant) från varje region.

Regionerna bestämmer själva vilka de anser är mest lämpliga i att sitta i nämnden.

Suppleanten inträder i ordinaries ställe om denne av någon anledning inte kan medverka på ett möte och endast då.

FRÅGA: Vad händer om en region går emot invalsnämndens rekommendation för inval/avslag av ett medlemskap?

Regionerna förväntas följa rekommendationerna, men är givetvis fria att ta självständiga beslut.

Om en region går emot rekommendationen ska det rapporteras tillbaka till Riks. Riks har ingen anledning att befara att detta i praktiken kommer att innebära ett bekymmer. En sak att tänka på i sammanhanget är att medlemsinvalet är en arbetsuppgift som flyttas från regionerna till Riks, och att det innebär en viss arbetslättning för regionerna.

Det finns ingen anledning att tänka att regionerna skulle ha ett intresse av att göra ett parallellt arbete med att granska ansökningarna.

Det ligger inte heller i regionernas intresse att klubba igenom medlemmar som inte fyller kraven, eftersom det i förlängningen riskerar att leda till att vårt stöd från kulturrådet dras in.

FRÅGA: När börjar det centrala invalet gälla?

SVAR: Vi siktar på årsskiftet 2024/2025.